
CAPO II.

*Versione della Paràbola del Figliuòl Pròdigo,
tratta da S. Luca, Cap. XV, nei principali dialetti emiliani.*

Per la lettura delle seguenti Versioni, non che dei Saggi di letteratura emiliana che succèdono, invitiamo i lettori a rivedere i segni convenzionali da noi preferiti, onde rappresentare nel modo più sèmplice i suoni disparati di tante favelle diverse, e meglio chiariti a pag. 53.

Perchè poi lo studioso che vorrà lèggere questo libro possa con maggiore fiducia fondare i propri giudicii sopra le stesse Versioni, avvertiamo, essere tutte òpera de' più distinti cultori de' rispettivi vernàcoli, come appare dai nomi che abbiamo apposto in calce d'ogni versione, onde attestare nello stesso tempo ai medèsimi la nostra più viva riconoscenza. Per quelli che non fossero per avventura abbastanza versati nelle letterature vernàcole emiliane, accenneremo ancora, come il chiaro signor Camillo Minarelli goda riputazione di valente poeta fra i suoi concittadini, pei molti pregèvoli componimenti da lui dati alla luce in dialetto bolognese; come il chiaro Antonio Morri sia autore dell'importante *Vocabolario Romagnolo-Italiano*, ed il prof. Domènico Ghinassi di vari componimenti inèditi romagnoli; come il canònico prof. Ferrante Bedogni s'abbia il primato fra i poeti vernàcoli reggiani, il chiaro signor Landoni fra i Ravennati, il professore Siro Caratti fra i Pavesi; e come tutti gli altri, che gentilmente ci apprestarono qualche versione, non esclusi coloro che per sola modestia non ci permisero pubblicare i loro nomi, àbbiano tutti ben meritato della loro patria, mercè un prezioso corredo di studj, così sulle clàssiche, come sulle nazionali favelle rispettive.

DIALETTO BOLOGNESE.

11. Un zert òm avè du fiù;
12. E al più pzein d' questi dèss al pader: Pà, dam la mi part dia roba che m' tocca; e lo i partè la roba.
13. E dop nen pur assà dé, mess insèm agn cosa, l' andò vi in t' un pajèis luntàn, e là al strussìò la so roba, vivènd da trop murbèin.
14. E dop ch' l' av strussìà tutt, al vgnè una gran caresti in quel pajèis, e lo cminzò a truvàrs in bisògn.
15. E l' andò, e al s' mès al servezi d' un xadèin d' quel pajèis, e quest al mandò in t' un so lug a badàr al purzi.
16. E l' aveva vuja d' Impirs la so pànza d' quel jand ch' i purzi magnàven, e ensùn j' in dāva.
17. Intànt pensànd mèi ai fatt su, al dèss: Quant garzòn in cà d' mi pader i àn dal pàn d' avànz, e mè què intànt a mor d' fam!
18. A turò su, e s' andarò da mi pader, e ai dirò: Pà, a jò fatt un gran tort al zil e a vò;
19. Za a n' son più degn d' èsser ciamà vòster fiòl; tulim cm' un di vòster garzòn.
20. E tulànd su, al vgnè da so pader. Mèinter l'era anc luntàn, so pader al l' i vèst, e al s' muvè a compassiòn, e currend' j incontra, al s' i trè al col, e s' al basò.
21. E al fiòl i dèss: Pà, a jò fatt un gran tort al zil e a vò; za a n' son più degn d' èsser ciamà vòster fiòl;
22. Allóra al pader dèss ai su servitùr: Prèst, tuli fòra l' àbit miòr e vstil, e mùl in did l' anèl, e i scàrp in t' l' pi;
23. E condusi què un vidèl ingrassà, e amazzàl, e fèin tantara;
24. Perchè st' mi fiòl era mort, e s' è arsussità; l' era pers, e s' è trovà; e i cminzòn a fàr tantara.
25. Intànt al fiòl più grand era in campagna, e vgnànd, e avsinànds a cà, al sintè la sinfuni e i cantùr.
26. E al clamò un servitòr, e s' i dmandò: Cosa fuss quèst.
27. E lo i dèss: L' è vgnu vòster fradèl, e vòster pader l' à fatt amazzàr un vidèl ingrassà, perchè al l' à turnà avèir san e svèlt.
28. Allóra lo s' instizzè, e a n' vleva andàr dénter. Al pader d' lo donca vgnù fòra, cminzò a pregàrei.
29. Ma lo, arspundènd, dèss a se pader: Guardà, l' è tant an ch' a v' sèrev, e mai a jò dsupidè a un vòster cmànd, e vu mai a n' mi avi dā un cavrètt, da fàr una striva con i mi amig;
30. Ma sùbit po ch' è arrivà st' vòster fiòl, chi s' è magnà tutt al sò con del dunàzzi, avi amazzà un vidèl ingrassà.
31. Ma lo i dèss: Fiòl mi, tè t' i sèmpèr mig, e tutt la mi roba è to;
32. Intànt cunvgnéva fàr tantara, e gòder, perchè st' tò fradèl era mort, e s' è arsussità; l' era pers, e s' è trovà.

CAMILLO MINARELLI.

DIALETTO FAENTINO (*Romagnolo*).

11. U i fo un sgnór, ch' aveva du raghèz;

12. Un dé e pió pinén u i dess: Bab, dem la mi pért dia roba ch' a m' toca; e e pèdar e fé sóbit a e mód de fiól.

13. E quand che l' eb bèll e che avù tot quel che oléva, e tós so, e u s' mess a viazèr e mond, e a divar-tista a pió non poss.

14. E za l' aveva oraméi dé l' onda a tot e su, quand ch' u i arivé adòss una carstéja acsé granda, che se vós magné,

15. U i lucchè d' andér a sarvi, e e fo mandé in campagna per guardiàn da pórc.

16. E a là e quignéva magné dal gènd, e pu i in fosse stè.

17. Sìché un dé pinsènd ai chés su, e prinzipliè a di: Che sa mèi quènt sarvitùr adèss in cà d' mi pèdar i fa salèqy de quell da magné, e me aqué u m' tocca a murim da la fan!

18. A voi aviém da què e turnér a cà d' mi pèdar, e ai dirò: E mi bab, me a enòss ch' ò fallé prema cun e signór, e pu cun vó;

19. A n' so' pió degn d' éssar ciame vòstar fiól, tném aqué par vòstar sarvitùr.

20. E dett e fatt u s' incaminé par turnésn' a cà; e za u i era tant vsén, che su pèdar u 'l vést, e sóbit u i curré incontra, e u 'l prinzipliè a abrazé e basé.

21. E fiól u i dess: E mi bab, mé a cnòss ch' ò fallé prema cun e signór, e pu cun vó; a n' so' pió degn d' éssar ciame vòstar fiól.

22. Ma su pèdar alora e dess ai su sarvitùr: Prest, purté aqué e pió bel èbit, e vstij; mettj un anèl in t' ai dida, e i schèrp in t' i pi;

23. E amazzé e pió vidèl grass, ch' a viém stèr alegramént;

24. Parchè stu mé fiól l' era mort, e u l' è risussité; a l' era pérs e u 'l s' è truvé d' bel nòv; e acsé i cminzé a magné.

25. E fiól pió grand l' era andé in campagna; in te vnís a cà, e prema d' intré déntar, e sinté sta grand algréja;

26. E ciame on di su sarvitùr, e u i dmandé quel eh' era tot cl' armór.

27. E e sarvitùr u i dess: L' è turné su fradèl, e su pèdar u z' à fatt amazzé e pió bel vidèl, parchè u l' à vest turné san e séluv.

28. Ma lo d' ste què u s' l' eb tant a e nès, ch' u n' vieva gnanca intrér in cà; e su pèdar u l' andé fóra a preghèl parchè ch' l' intréss.

29. E fiól pió grand u i dess: Bravo; me che da tant énn in qua ò sèmpar fatt tot mèi quel ch' am' avi cmandé, a n' ò mèi bsù avé da vó gnanca un cavrét da magném cun i mi amig;

30. E adèss ch' l' è turné st' étar d' éssas strasciné gni cosa cun dónn, a i avi fatt amazzér e pió bel vidèl ch' a z' avéssum.

31. Ma su pèdar u i arspòs: Te, e mi fiól, t' sé sèmpar cum mé, e tot quel ch' è e mi, l' è anca e tu;

32. Mo adèss e bsugnéva ben mu-stré tota mèi la cuntintezza, parchè tu fradèl ch' era mort, l' è novamént risussité; a l' avemí pérs, e l' avén truvé d' bel nòv.

ANTONIO MORRI.

DIALETTO RAVENNATE (*Romagnolo*).

11. Un òm l'aveva du fiul. | Portè Iqvā sòblt e piò bel vsti, c metiel in doss, mettii l'anèll in did, e al scàrp in t'i pi;
12. E e piò zóven d' lor dess ae päder: Bab, dasim la mi pärt ch'a m' tocca; e lo e fasè al pärt. | 22. E andè a to' un vidèll e piò grass, e ammazzèl, e ch' u s' māgna, e ch' s' staga in gazzoviglia;
13. Dop a puc dé e piò zóven, fatt e fagòt, u s' n' andè in t' un paés lontàn, e dasè fond a tot, vivènd da gran sgnoràzz. | 24. Parchè st' mi fiòl l'era mort, e l'è arsussità; l'era perdù, e l'è stà trovà; e i cminzè a magnà.
14. E quand ch' l'avè struscià tot quel ch' l'aveva, e venš una gran caristi in ché paés, e lo e prinziptè a soffri la miseria; | 25. Intànt e fiòl piò grand l'era in campagna, e tornènd, quand e fo vsén a cà, e sintè a sonà e cantà;
15. E l'andè da un abitànt d' ché paés, ch' ul mandè in t' una su campagna a badà ai purc. | 26. E clamè un di servitùr, e u i dmandè cosa ch' l'era suzèss.
16. L'arèb vlu almànc impiè la panza del giànd ch' magnàva i purc, e nišon u in' daseva. | 27. E servitùr u i arspòndè: L'è tornà vòster fradèl, e vòster päder l'à fatt ammazzà e vidèll e piò grass, parchè l'è tornà san e sālov.
17. Pensànd allora ai cas su, e dess: Quant servitùr in cà d' mi päder a de pan a crepa-panza, e mè iquè a mòr d' fām! | 28. Allora e piò grand u s' insūzè, e u n' vleva intrà in cà; E venš fura su päder, e cminziptè a preghèl.
18. A torò so, e andarò da mi päder, e ai dirò: Bab, a jò pcā contr' e zil, e contra d' vò; | 29. Ma lo, arspòndènd, e dess a su päder: Ecco Iqvā, i è tant ann ch'a v' sèrov, e a n'ò mancà una volta d' ubidiv, e vò a n' m'avi mal dā un cavrètt, dagodèm cun i mi amig;
19. A n' so' piò degn d' èsser clamà vòster fiòl; tniim com' on di vòster servitùr. | 30. Quand però l'è turnà st' vòster fiòl, ch' l'à struscià tot e su col dunnazzi, vò avi fatt ammazzà e vidèll e piò grass.
20. U s'alzè so, e l'andè da su päder. L'era ancora lontàn da cà, che su päder ul vest, e u s' sintè commòss, e u i currè Incontra, e u s' i buttè àe col, e ul basè. | 31. U i arspòndè allora e päder: Fiòl mi, te t' si sèmpè cun mè, e tot quel ch'a jò, l'è e tu;
21. E fiòl allora u i dess: Bab, a jò offès e zil, e jò fatt māl contra d' vò; a n' mèrit piò d' èsser clamà vòster fiòl; | 32. L'era trop giòst d' fā allagrè d' fā banchètt, parchè ste tu fradèl l'era mort, e l'è arsussità; l'era pers, e u s' è trovà.
22. Ma e päder dess ai su servitùr:

JACOPO LARSONI.

DIALETTO LUIGESE (Romagnolo).

11. Un om l'aveva du fiùl. Prèst, andé a tò fora e vsti e pió bel,
 12. E pió pznén e déss a su pèdar: e mittjal adòs, e mittii l'anèl in te
 Bab, dasim la pàrt dia mí roba ch'a did, e al schèrp in t'í pi;
 m' tocca; e ló e fasé al pàrt tra d' ló 23. Cundusi aquà e vidèl pió grass,
 dal su sustianz. amazèl, ch'a vièa magné e a vièa
 13. Da là a puc dā, mess insèn ch' fè präns;
 l'avét ogni còsa, u s' n' andè in t'un 24. Parchè ste mí fiòl l'era mort,
 pajés luntān, e e strascinò tot quel e u s' è aruscitā; l'era pers, e u s' è
 ch' l'aveva in t'í vézi. trovā. E i prinzipliè a fè guzruveglia.
 14. E quand ch' l'avét cunsumā 25. E fiòl pió grand intānt l'era in
 ogni còsa, e vens una gran carastèja campagna, e in te turnèr a cà, quand
 in t' che pajés, e ló e prinzipliè a e fo vsèn, e sintè i son e i bäl;
 trovès in di hògn. 26. E clamè on di su servitùr, e u
 15. L'andè e u s' intrudusè da un i dmandè cosa ch' foss quel.
 mttadèn d' che pajés, ch' u' l' mandè in 27. E ló u i arspundè: L'è turnā
 campagna a cundūsar in càmp di purc. vòstar fradèl, e vòst pèdar l'è amaz-
 16. E l'aveva vòja d' impis la pān- zā un vidèl gras, parchè u l' à avù
 za dal giänd, ch' magnèva i purc; e sän e sätuv.
 anson a i in dāva. 28. Alora u s' instizzè, e u n' u vleva
 17. Turnā che fo in sè, e dess: andè dèntar; parò e pèdar e vens fo-
 Quānt servitùr in cà d' mí pèdar i à ra, e e cminzè a preghèl.
 de pān in abundānza, e mè aquà a 29. Ma ló u i arspundè, e e déss a
 m' mur da la fām l su pèdar: L'è tant änn che mè a v'
 18. A m' alzarò so, andrò da mí pè- sèrurv, e a n'ò mai trasgradi un vò-
 dar, e ai dirò: Bab, a jò pcā contra star emand, e vò a n' m' avi mai dā
 e Signòr, e contra d' vò; gnenca un cavrèt ch' a me gudèss
 19. A n' so' pió degn d' èssar cia- cun i mi amig;
 mā vòstar fiòl; tratèm cum a fasi 30. Ma dop ch' è vnù ste vòstar
 an di vòster sarvitùr. fiòl, ch' l' à cunsumā tot e su cun
 20. E alzèndas so, l'andè da su pè- dal don d' mond, avi amazā par ló
 dar. L'era ancora luntān, quand che un vidèl grass.
 su pèdar u 'l vést, e muvèndas a 31. Ma e pèdar u i déss: E mi fiòl,
 compassiòn, u i currè d' incontra, u te t' si sèmpar cun me, e tot quel
 i built al brazza a e coll, e u 'l basè. ch' a jò l' è e tu;
 21. E su fiòl u i déss: Bab, a jò 32. Ma l'era gióst ch' a fasèss guz-
 pcā contra e Signòr, e contra te; a zuveglia e festa, parchè tu fradèl l'era
 a' so' pió degn d' èssar ciamā tu fiòl. mort, e l' è aruscitā; l' era pers, e
 22. E pèdar e déss ai su sarvitùr: u s' è trovā.

DIALETTO IMOLESE (*Romagnolo*).

11. Un òm l'aveva du fluó;
12. E é pió zuvnàzz u i déss: Bab, dem la pàrt dia ròba ch' u m' tocca; e ló u i fé la partiziòn dia ròba.
13. Dop puóc dé, cstó e tuòs só la só pàrt, e u s' n' andè in viaz lontàn-lontàn, e é dé é fóm a tóttà la so ròba, fasènd na vita da scaustrà.
14. Dop ch' l' avé struscià ni-cuòssa, é venì na gran carestéja in t' ché pajés, e ló é prinziplià a n' savé com s' fà.
15. E tuòs só, e u ð' mitté per garzón con on da là, ch' ul mandé t' la só pussiòn a mnär alla paltura i puòrz.
16. Ló l' arév tuólt pr impiè la panza a magnär i curnèc d' fäva, ch' magnäva i puòrz; ma nsón i in däva.
17. Allora é mitté é zervèl a parti, e ð' déss: Quant garzón d' mè pā s' botta dré é pan, e mè aque a crép d' fam!
18. A turrò só, e ð' andarò da mè pā, e ð' i dirò: Bab, a jò fatt pcā contra é Sgnór e contra d' vó;
19. A n' sò pió degn ch' a m' clamiva vòst fluó; tgném com ón di vòst garzón.
20. E é tuòs só, e ð' venì da só pā; e só pā, eh' ul vést d' lontàn, u i savé d' māl, u i curré in contra, u ð' i butté a é coll, e ð' é hañé.
21. E allora é fluó u i déss: Bab, a jò fatt pcā contra é Sgnór, e contra d' vó; a n' sò pió degn, ch' a m' clamiva vòst fluó;
22. Ma l' arzidór é déss ai só garzón: Só, porté aque é pió bel vstment, e mittéja; mittéi l' anèl in t' é di, e ei scàrp in t' i pé.
23. E tué é vidèl d' in t' la grassa, ammazé, emagnéssel e fén cuccagna;
24. Perché st' mé fluó l' era muórt, e l' è arsuscitā; u ð' era perì, e u ð' è attruvā; e i cminzé a sguazzā.
25. Ma é fluó pió grand ch' vgneva d' in t' é camp, t' l' avsinat a la cà, é ðinté ðunär e cantär;
26. E é clamé fóra un garzón, e ð' i dmandé còssa ch' i era d' nòv.
27. E ló u i déss: l' è vgnù vòst fradèl, e vòst pā l' à ammazā é vidèl grass, pr avéi turnā a vdé san e svètt.
28. Allora u i venì la stézza, e ð' en vréva gnanc andā dénter, donca é dé fóra só pā, e scminzé a sconzuräl.
29. Ma ló l' arzèpundé, e ð' déss a só pā: T' aque, mè ch' a v' serv ch' l' è tant, e ch' n' ó māl sgarrā da é vòst cmand, a n' m' avi māl dā un cavrètt da fā baracca con i mè amig;
30. Ma quand l' è vgnù aque st' vòst fluó, ch' s' è magnā la so pàrt con del squaldrén, avi ammazā é vidèl grass.
31. Ma é pā u i arzèpundé: Fluó mé, tè t' sè sèmpèr con mè, e tót quel che mè a jò, l' è é tó;
32. Bisognäva donca sguazzā, e stür allègher, perché st' tó fradèl l' era muórt, e l' è arsuscitā; u ð' era perì, e u ð' è attruvā.

Conte Avv. ANTONIO MARCUCCI.

DIALETTO FORLIVESE (Romagnolo).

11. U i fop un òm ch' l'avè du fiòl; e sòbit amanèl, e purtèl un anèl e mi-
 12. E e piò peccul e giè a e su bab; tial in did, e mitii al scàrp in t' i pi;
 Bab, eh' a nu m' dasi la pàrte d' quel 23. E a javi da tò un bel vidèl grass,
 ch' u m' toche? E lo u i la dasè. e amassèl par putè magnà e stà all-
 gramént;
13. Dop a quèic dé, e piò peccul, racòlt eh' l' avè tot quel che e su bab 24. Parchè ste mi fiòl l' era mort,
 u i aveva dà, e tuss so, e l'andèp in e l' è arvivi; a l' aveva pers, e adèss
 t' un paies luntàn, e llè u s' struscìe a l' ò truvà. E sòbit i cminse a ma-
 ignaquèl, mnänd una vite da baraocòn. gnà e stà allgramént.
14. E quand e fop armast sense 25. E ragès piò grand che vneve
 ignint, è rivà adòss a che palès una allore d' in tè camp, turnänd e avsi-
 gran carsti, e cus armanò sense l'elme. nänds a cà, e sintè a cantà e a sunà;
15. U s' andè a méttar a fà e sar- 26. E a ciamèp un di su garlùn, e
 vitòr in t' na cà d' un sgnór, ch' ul u i dmandè quel ch' l' ere cl' alegri.
 mandèp in campagne a badàr i purc. 27. E garlòn l' arspundè: L'è tur-
 16. E u s' sari magnà la gènde di nà e vost fradèl, e e vost bab l' à fat
 purc; ma intsùn i in daseve. amassà un vidèl grass, par avèl tru-
 17. E lo e prinsipiè a méttar e sar- vā san e sàluv.
 vèi a parti, e edesè: Oh! quent sar- 28. E lo u s' edignè tant, ch' u n' vle-
 vitùr ch' l' à e mi bab, ch' i à e pan ve intrā gnanche int' cà. In che méa-
 a mesa gambe, e mé iqué a m' mor- tar e su bab e dasè fura, e u 'l pre-
 d' fan! ghè ch' l' antrès dèntar.
18. Ma mé a m' cavarò d' iqué, e 29. E lo u i arspundè, e u i dèss:
 andarò da mi pā, dsendi: Bab, mé Vo a savi, ch' l' è tāt an che mé a
 a jò. pcā contre e sil, e a v' ò uffès; v' è servi, e a n' ò fat māl ignint con-
 19. A n' so' piò degn d' ess ciamā tra a tot quel ch' a m' i cmandā, e a
 e vost fiòl; tñim sol com' un d' chli- n' m' avi dā māl un cavrèt da magnām
 tar vost sarvitùr. cun i mi cumpāgn;
20. Det e fat, e tus sò, e u s' n' an- 30. E st' ètar vost fiòl, ch' l' è tur-
 dè de su bab; e avanti ch' u s' ari- nā, e ch' l' è quel ch' s' è struscìa la
 vess a cà, e su bab ul vèst da lun- robe cun dal dunassi, ai par lo amas-
 tàn, u s' muvè a compassiòn, u i sà un vidèl grass.
21. E e fiòl sòbit u i dèss: Bab, 31. Ma e bab u i dèss: E mi fiòl,
 mé ò pcā contre e sil, e a v' ò uffès; jò, l' è e tu;
 a nu m' mèrit d' èssar ciamā piò e 32. Ma adèss e bègne fai festa e stà
 vost fiòl. in alegri; parchè ste tu fradèl l' era
 22. Allore e bab e dèss ai so sar- mort, e l' è risucità; l' era pers, e u
 vitùr: Andèn prest, e tuli i mei àbit, s' è truvà.

Dott. ANTONIO MATTEUCCI di Forlì.

DIALETTO RIMINENSE (*Romagnolo*).

11. I era un zert òm ch' l'aveva dó fiól;
12. E piú pznèin d' lór e déss m'e pèdre: Bab, dasim la pèrta dia roba che m' tocca; e e so bab e sparté la roba, e ei desé su pèrta.
13. E dop poc giòrne e mané lót ni còsa st' fiól piú péccul e s' mité in viaz, e l'andásé t' una zittà da luntân, e là e struscìò tót la su roba, vivènd cun grân luss.
14. E dop ch' l'avé lugrè ogni cosa, e vné una grân cristija a t' che paes; e ló e pranzipiò andè in misèria.
15. E l'andásé e s' racmandò m' un sgnór d' che sit, ch' el mandò m' una su pussiòun a badè i baghin.
16. E dala grân fâma e zarchèva d' rimpis d' cla gianda, ch' magnèva chi baghin; ma nissón ei deva quâl.
17. E pranzipiò allòra a pensè, e e gé da par ló: Oh! quent sarvitùr a t' chèsa de mi bab i à de pân quânt ch' i vó, e me iqué a m' mor da la fâma!
18. A turò só, arturnarò da mi pèdre, e a i dirò: Bab, a jò ufés e Sgnór, e a v' ò ufés a ma vó;
19. A n' so' piú degn d' ess ciamèd vost fiól; tulim cumè un di vost sarvitùr.
20. E tulé só, e l'andò de su bab. L'era za ancora da luntân, quand ei vést e su pèdre, che za e s' muvè a compassiòun, e ei curré incòuntre, e l'abbrazzò me col, e ei basò.
21. E ei gé allora e fiól: Bab, a jò fat mèl in fazza Iddio e in fazza vó; a n' mèrit piú ch' a m' ciammèva per vost fiól.
22. E pèdre allòra ei déss gnist, mo e gé mi su sarvitùr: Fè prast, purtè ólta e vstid piú bon ch' i sia, e vstít, mittii un anèl t' el dèda, e i calzèt t' i pild;
23. Andè a to un vidèl bèin grass, mazzèl, e magnamma, e famma festa;
24. Perchè st' mi fiól l'era mort, e l'è risuscitè; l'era pers, e a l'ò trov. E i pranzipiò a fè festa.
25. E fiól piú grand l'era andè in campagna; e turnànd in zittà, quand e fó vsèin a chèsa, e santé i sua e i chènt;
26. E clamò un di sarvitùr, e i dmandò cus ch' l'era suzèss.
27. E ló e i gé: L'è tornè a chèsa e vost fradèl, e vost bab l' à mazzè un vidèl grass, perchè e l' à arvù sèn e sèlve.
28. Ló allora e s' n' avé per mèl, e en vulèva gnènca antrè a t' chèsa. E vens fora e pèdre, e i pranzipiò a preghèl.
29. E ló l'arspundè, e e déss m' e su bab: L'è tenti ann ch' a v' serve, e a n' v' ò mèl manchè, e vó a n' m' avi mèl dè un cavrèt da fé un imbrenda cun i mi amig;
30. E vein a chèsa st' vost fiól ch' l' à struscìè tut la su roba cun del dunnazi, a i avi mazzè sóbit un vidèl bèin grass.
31. E bab e i déss: Sèint, fiól, té t' sè sèlmpre cun mè, e tut la mi roba l' è roba tua;
32. La jèra d' giòsta ch' s' fess fat festa e alligria, perchè e tu fradèl ch' l' era mort, l' è arivid; e s' è pers, e s' è truvèd.

N. N.

DIALETTO CERVELLE (Romagnolo).

11. Un zert òm aveva du fiùl ;
12. E più zòvan dess a e pàder: O bab, dasim la part ch'a m' toca d' mi porziòn; e lo e fax al partì fra i du fiùl.
13. Dop poc giòran fasè fagòt e più zòvan d' tot al su coss, e u s' portò vagànd in lontàn paés, dov' e strussìo tot al sò sostanzì, 'tnend una vita lassoriosa.
14. E dop avér strussìe ogni cosa, è suzès in t' che paés una gran carestia, ch' u s' ridòes in miseria.
15. Acasé ardòt, u s' andò a racmandàr a un d' chi benestànt d' che lug, che lui mandò a una su terra a badàr i purc.
16. E l'avrèss volù magnàr i legòm ch' magneva anche i purc; ma nis-sòn gh' an deva.
17. Alora e pensò a la sò situaziòn, e e dess: Oh! quant servènt ch' è in chèsà d' mi pàder, e ch' i magna in abondanza; e mè a m' mór dia fam!
18. Andarò da mi pàder, e a i dirò: E mi bab, a jò pchè contra e zil, e alla presenxa vostra;
19. A cnoùss, ch' a n' so' più degn d' èsser ciamè vòstar fiòl; ma fasim èsser un vòstar servitòr.
20. E s' andò da su pàder. Ed essènd a zerta distanza, e pàder u 'l vist, e u s' moss a compassiòn, e cor-rènd' i incontra, u s' lascò caschè sovra e su coil, e u 'l basò.
21. E fiòl alora u i deas: E mi bab, a jò pchè contra e zil, e avanti d' vò; e a n' so' più degn d' èsser ciamè vòstar fiòl.
22. E alora e pàder e deas al su servènt: Prest, portè e prim' àbit, e pò vstil; mittj l' anèl in did, e al scarpì in t' i pi;
23. Ciapè un bel vidèl grass, amaz-zèl, ch' a vlèm far allegria, e magnèl;
24. Perché st' mi fiòl l' era mort, e l' è tornè in vita; u s' era pers, e u s' è trovè; e acsé i cminzò a magnè.
25. E fiòl più grand ch' l' era in campagna, vnènd e accostànds a casa, e sintè i son e i cant.
26. E ciamò un di servitùr, e u i dmandò cos' era che fracàss.
27. E servitòr i arspòs: L' è vnù vòstar fradèl, e vòstar pàder l' à fatt amaz-zè un vidèl ben grass, perché u l' à rizevù in casa san e sàluv.
28. Alora u s' inchletò, e u n' vieva entràr in chèsà; e pàder u s' n' accòrs, e sortè de chèsà, e u 'l pregò d' entràr.
29. Ma ló e rispòs: L' è tant'an che mè a v' sèrùv, a n' v' ò mai disubì-di; ma vó a n' m' avi mai dè nianca un cavrèt, perchè a putèss far allegria cun i mè amig;
30. Ma st' ètar vòstar fiòl ch' l' à strussìe ogni cosa con al donazzi, e l' è tornè, a i avi fatt par ló amazzàr un grass vidèl.
31. E pàder alora u i deas: E mi fiòl, té t' sè sèmpèr con mè; tot quel ch' a jò l' è e tù;
32. E però u s' doveva far allegria, perchè ste tu fradèl l' era mort, e u s' è arvlvi; u s' era perdù, e u s' è trovè.

N. N.

DIALETTO DI CATTOLICA (*Romagnolo*) (1).

<p>Un òm ch'aveva du fiòl ; E 'l pznén d' quist u s' fase dè tuta la su porziòn dal bab ; E l'andò a dissipèle in birbari con die donazzi in paés lontèn. Dopo ch' l'avè sprechèda tuta , a s' ridùss a parè i baghin , per poter viv. Vedènds in quest stèd , ci rifiitè ala su miseria ; E s' risolvè d' tornè dal su bab , da contèi umimènt el su pechèd , e dmandèi per grèzia d' èss tratèd co- m' un di so servitòr d' chèsa. Subt che su pèdre ul vist da lon- tèn , u s' moss a compassiòn , e s' ral- legrò in t' l' istèss temp , e i cors in- contre , e s' butò al col , e 'l basò ; Mentre eh' el fiòl u i dzeva : Bab , ò fat el pchèd contre el zél e contra vò ; e n' so' piú degn d' èss elamèd vost fiòl. St' ùmil confisiòn la fni da guada- gnèr la grèzia , e s' rinconziigliò col su bab. E quest , dop d' avèl fat spojè di su senz , el fasi vstì con di pan noy e bell' àbit ;</p>	<p>El died órden ancora , che s' fasis un gran damagnè , pu fè festa ch' l'era ritornèd. Sta cosa la displasè mel su fiòl piú grand ; perchè , quand el tornò dalla campagna , e fu informèd dei tutt , e n' vos' entrè in t' chèsa ; Perchè per un fradèl , ch' l'era stèd cattiv , s' faseva quel ch' en' s' era mel fatt per lu , ch' l'era sempr stèd ubi- diènt mi su dver. Su pèdre ei diss : Fiòl mi , vu si stè sempr con mi , e tut quel ch' a jò è vostre. Ma bisogneva pu fè un prèas , e ralegrès , che vost fradèl , ch' l'era mort , e s' è risussitèd ; e da perdùd ch' l'era , a s' è ritrovèd.</p> <hr style="width: 10%; margin: 10px auto;"/> <p>La cosa è fèzil l' aplichè sta para- bla , e s' cnòs in l' la zilosia del fiòl più grand g' inzüst dia ment de' Fa- risei , ch' i s' sdegnève contre el Si- gnòr , perchè el riziveva con dolcezza i pecatòr , e con quist el converseva , perchè lu e n' era nud al mond che per salvèl .</p>
---	--

N. N.

(1) Non avendo potuto procurarci la versione letterale della Parabola in questo dialetto, la offriamo tal quale ci fu inviata da un cortese corrispondente, sembrandoci basilare a porgere un Saggio del medesimo, e ad essere confrontata colle altre, in prova delle osservazioni da noi premesse.

DIALETTO MODENESE.

11. Un zert òm l'iva du fiò;
12. E al più zóven al déss a so päder: Papä, däm la purziòn d' sustanza che m' toca; e lu al gh' dividè la sustanza.
13. E dop poc giorn, tolt su la so roba, al fiòl più zóven al s' n' andò via in paes luntàn, e là al consumò incossa vivènd in gozoväll.
14. E dop ch' l' avè consumä tutt, in quel pais a vins una gran carestia, e lu al cminziò a truvärs in bisògn.
15. E l' andè via, e al s' méss sotta a un d' qui sgnòr d' quel paes; e lu al le méss in t' un sò sit a badär al porc.
16. E al se sintìva voja d' impires la panza d' cia gianda ch' magnäva i porc; ma nissùn gh' in däva brisa.
17. Allora, turnä in se, al déss: Quant servitòr in cà d' me päder i àndäl pan fin ch' l' n' vòlen, e mé ché a mor d' fam!
18. A m' turò de d' ché, e andarò da me päder, e a gh' dirò: Papä, a jò fat pcä contra al zèl, e de dnänz a vù;
19. Za me a n' son più degn d' èsser ciamä vòster fiòl; tulim almànc com' un di vòster servitòr.
20. E tolt su, al vins da so päder. Ma, essènd anca dalla luntana, so päder al le vést, e l' in sinté compassiòn; e al gh' è cors incontra, al se gh' buttò al col, e al le basò.
21. Al fiòl al gh' déss: Papä, a jò fat pcä contra al zèl, e dednänz a vù; za me a n' son più degn d' èsser ciamä vòster fiòl.
22. Allora al päder déss ai sò servitòr: Purté ché sùbet al più bèl àbit, e vestil; e mtig un anèl in di, e al scärp in t' i pè.
23. E pó andè a tor al vidèl grass, e amazzèl, ch' al magnarèm e a farèm tulliana;
24. Perchè st' me fiòl ché l' era mort, e l' è risuscitā; l' era pers, e l' è stā truvä. E i prinzipliòn a magnär aleggramènt.
25. Intànt al fiòl più sgnòr l' era pr i camp, e in t' al turnär, e in t' l' avsi-närs a cà, al sinté a sonär e a cantär.
26. E al clamò un servitòr, e al dmandò cossa vliva dir sta roba.
27. E lu gh' rispòs: L' è vgnù vòster fradèl, e vòster päder l' à mazzä al vidèl grass, perchè a l' è turnä sän e sàlv.
28. A gh' vins l' arlia, e al n' vliva briss inträr in cà; ma so päder vins fora, e al prinzipliò a pregärel.
29. E lu, rispundènd, al déss a so päder: Ecco, l' è tant an che mé a v' serv, a n' v' ò mäl ssubdi, e vu a n' m' avi mäi dà gnanc un cavrèt, da göderm con i mè amig;
30. E sùbet ch' è vgnù a cà st' àlter vòster fiòl, ch' à magnä tut la so roba con del dunazzi, a i avi mazzä al vidèl grass.
31. Ma al päder gh' déss: Fiòl mè, té t' è sèmpèr meg, e tut quel ch' mé a jò, l' è tuo;
32. Ma l' era giust d' far un poc d' bandoria e stār alégher, perchè sto tò fradèl ché l' era mort, e l' è turnä viv; al s' era pers, e l' è stā truvä.

N. N.

DIALETTO REGGIANO.

11. Un zért òm avi du fió ;
12. Al piú pznén d' sti du diss a so päder: Papà, dām la mé purziòn dia ròba che m' stà a mé; e al gh' di-vidè al sò.
13. E n' passò miga tant dé, che, mucciā su tutt, al fiól piú cic andò in t' un paés luntān-luntān, e là al strussìo la so roba, vivènd in d' i vizzi.
14. E quand l' eb consumā tutt, a véns in còl paés una gran caristia, e lu cminziplìo a patir la fam.
15. E l' andò, e 'l s' affermò con un zittadén d' còl paés, eh' el mandò a una sò pussiòn a pasclār i nimā.
16. E l' aviva voja d' impirs la panza d' chél giānd ch' a magnāva i porc; e nsùn gh' in dāva.
17. Allora, turnānd in sé, al diss: Quant servitór in cà d' mé päder e sguazzn in t' al pan, e mé ché e m' in mór d' neclénza!
18. Em' turò su, e s' j andarò da mé päder, e se gh' dirò: Papà, mé jò pecā dnanz al zél, e dnanz a vó;
19. En son ormèi piú dègn d' èsser ciamā vòster fiól; tgnim come un di vòster servitór.
20. E tuléndes su, al véns da so päder. Mo quand incóra l' era luntān, so päder le vdi, e 'l s' moss a cum-passiòn, e, sbalzandegh' incontra, a gh' trò i brazz al còl, e al le basò.
21. E 'l fiól gh' diss: Papà, mé jò pecā contr' al zél, e contra d' vó; mé n' son piú dègn che m' ciamädi vòster fiól.
22. Allora al päder dsi al servitór:
- Presti, cavāc fóra al piú bel àbit, e vestii, mettigh' un anèl in di, e del schèrp in pé.
23. E mnā ché un vidèl apastā, e mazzāl, e che magnèm, e che fèm un prans;
24. Perché st' mé fiól era mort, e l' è risussitā; al s' era pèrs, e l' è stā catā. E s' prinziplìorn a fār prans.
25. A s' dà mò, che so fiól piú grand era pr i camp, e vguénd in zà, e vai-nānds' a la cà, al sinti l' orchestra, e 'l ball.
26. E 'l ciamò un servitór, e 'l ghe dmandò cosa vri va dir st' téi còs.
27. Al quāl gh' rispòs: L' è rivā vòster fradèl, e vòster päder à mazzā un vidèl apastā, in grazia d' avèrel turnā a avèr san e sàlev.
28. E lo s' instizzò, e 'l ne vri va brisa andār dénter. Donca so päder, send vgnù fóra, al s' fò a perghèrel.
29. Ma ló in risposta al diss a so päder: Ecco, tant' ann che v' sèrev, e mèi jò mancā d' ubdirev, e mèi che m' issi dā un cavrèt da magnār coa i mū amig.
30. Mo da dòp che st' vòster fiól, ch' à magnā tutt al sò con del zamàrr, è vgnù, j avi amazzā per ló un vidèl apastā.
31. Ma ló gh' diss: Al mé fiól, té t' jà sèmpèr még, e tutt quel eh' jò mé l' è anc tò;
32. Mgnāva bèn fèr un prans, e fèr allegria, perché st' tò fradèl era mort, e l' è risussitā; al s' era pèrs, e l' è stā catā.

DIALETTO FRIGNANESE (di Sestola).

11. Al gh'era ün òm ch' l'ava dü
fió; senza; e n' son piú degn d'èsser ciamà
vòstr fiól.
12. E al piú zóvn d' lor diss a sò
padr: Papà, dam la part d' robba che
gh' diss: Prest, portà al piú bel àbit,
m' tocca; e lū gh' dlvìs la sò robba.
e vestil; m'igh' un anèl in did, e 'l
scarp in pè.
13. E da lì a qualch dì, al fiól piú
zóvn, quando l' ai ammüccia tutt al
sò, s' n' andò furra dia patria in t'un
paés luntàn; e qui al strüsciò tutt
quel ch' l'ava, vivènd in t'i bagórd.
14. E dop ch' l' ai consüma gnl co-
sa, a s' fè una gran carestia in quel
paés; e lū principiò a sentir la mi-
sèria.
15. Allora l'andò, e s' ès miss con
un cittadin d' quel paés, ch' al man-
dò in t' na sò villa, perchè al dass da
mangiàr al porcè.
16. E al desiderava d' ampìrs la
panza d' quella gianda, ch' i porcè
mangiàvn; e ngün gh' in dava.
17. Allora al tornò in sì, e s' diss:
Quant garzòn èn in cà d' mè padr,
ch' abóndan d' pan, e mi e m' in stag
qui a mürir d' fam!
18. Torró sū, e s' tornarò da mè
padr, es egh' dirò: Papà, jò offés Dii,
es v' ò offés vū;
19. Già e n' son piú degn d' èsser
ciamà vostr fiól; ma tolim emud un
dì vostr garzòn.
20. E al toss sū, es s' in vins da sò
padr. E mentr ch' l' era ancamò dalla
lontana, sò padr al vist, es s' moss a
misericordia, e, corrèndgh' in contra,
al se gh' bütto al coll, es al basò.
21. Al fiól a gh' diss: Papà, jò fatt
pcà contr' al ciél, e alla vostra pre-
senza; e n' son piú degn d' èsser ciamà
vòstr fiól.
22. Al padr ciamò i servitór, e al
gh' diss: Prest, portà al piú bel àbit,
e vestil; m'igh' un anèl in did, e 'l
scarp in pè.
23. Conduci un vidèl grass, ammaz-
zàl, mangièn e fen invid;
24. Perchè st' fiól era mort, e l' è
tornà in vita; al s' era pèrs, e l' è stà
arcatà. E i dén principi al banchètt.
25. Al fiól piú grand l'era mò in
campagna; e in t'al tornàr a cà, e
avsinànds, al sintì d' son e di ball.
26. E al ciamò un servitór, e gh'
dmandò cosa gh' era d' nuv.
27. E lū gh' respòs: L' è tornà vo-
str fradèl, e vostr padr l' à mazzà un
vidèl grass, perch' l' è tornà a cà san
e svelt.
28. Al s' istizzi allora, es n' vrea
gnancandàr dentr in cà; beognò ch' ve-
gnissa furra sò padr, e ch' al prgaasa.
29. Ma quell al gh' respòs, es gh'
diss: I èn tant' an che v' serv, e mai
e v' ò dsübdi; e vū mai e m' i dà un
cauréz da mangiàr con i mè amig.
30. Ma adèss ch' è vegnù a cà st' vo-
str fiól, ch' à divorà tutt al sò con
del donn d' mala vita, i mazzà un
vidèl grass.
31. Ma lū gh' respòs: Fiól mè, vū
e sì sempr con mi, e tutt quel ch' è
mè l' è anc vostr.
32. L' era pò necessari star allègr,
e far banchètt, perchè st' vostr fra-
dèl era mort, e l' è arsüscità; al s' era
smari, e i l' àn artrovà.

AVV. GAETANO PARENTI.

DIALETTO FERRARESE.

11. Un òm aveva doi fió;
12. E al piú piccul d' questi diss a sò pàder: Papà, dem la miè part di ben ch' a m' tocca; e lu gh' divis al patrimoni tra d' lor.
13. E da lì a poc di, muccià tutt al sò, al fiól minór a 'l s' n' andò in luntàn paés, e a 'l struscìò tutt quell ch' l' aveva, vivènd in mezz al bagórd.
14. E dop ch' l' avi strasciná tutt al sò, in cal paés a s' gh' è fatta na gran carestiè, e lu prinsipiò a penuriàr.
15. L' andò, e s' intrudùss press a un sítadin d' chi sit, ch' a 'l mandò in t' na sò campagna a custudir di porc.
16. E l' iera ridùtt a desideràr d' putèrs saziàr di giànd ch' magnava i porc, e nsun gh' in dava.
17. Turnà in sè stess, el diss: Quant' uperari in cà d' miè pàdar gh' à pan da magnàr in abundanza, e mi a son chì ch' a mor da la fam!
18. A saltarò su, e andarò da miè pàdar, e a gh' dirò: Ah! papà, a jò peccà contra al ciel, e in fazza a ti;
19. A n' son piú degn d' èsser clamà tò fiól; tràttam comè un di tò uperari.
20. E a 'l s' toss su, e l' andò da su pàdar. Intànt ch' l' iera ancora da luntàn, sò pàdar al vist, a 'l s' muvi a pietà, e a 'l gh' cors incontra, e a 'l s' a gh' buttò brazz-a-coll, e a 'l la basò.
21. E al fiól a 'l gh' diss: Ah! papà, a jò peccà in fazza al ciel e contra a ti; e a n' son piú degn d' èsser clamà per tò fiól.
22. E al pàdar diss ai servitór: Prest, tirè fora la vèsta la piú bella,
- e mtigh' la adòss; e mtigh' un anèll in dida, e di scarp in t' i plè.
23. E mnè chi un vdèl grass, ammazzèl, e ch' a s' magna e ch' a s' staga allegramént.
24. Perché st' miè fiól l' iera mort, e l' è arsuscità; al s' iera pers, e al s' è truvà; e l' prinsipiò a magnàr e bèvar alla ricca.
25. A gh' iera mò al fradèl maggiór in campagna; e in t' al turnàr, accustàndas a casa, a 'l senti a sunàr e a cantàr.
26. E al clamò un di servitór, e al gh' dmandò cossa iera sta roba.
27. E quest a gh' diss: L' è turnà tò fradèl, e tò pàdar l' à fatt ammazzàr al vdèl grass, perchè al l' à ricuperà san e salv.
28. Lu però muntò in furia, e n' vleva piú andàr dèntar. Al pàdar donca andò fora, e prinsipiò a pregàral.
29. Ma quel arspòs, dsènd a sò pàdar: L' è tant' ann che mi a t' serv, e ch' a n' ò mai mancà una volta sola ai tò órdan, e t' a n' m' a' gnanc dà un cavrètt da gòdarm in cumpagnie coi miè amig;
30. Ma adèss ch' è turnà st' tò fiól, ch' à struscia tutt' al sò con di dona d' mala vita, t' à ammazzà al vdèl grass.
31. Ma al pàdar al gh' diss: Fiól, ti t' iè sèmpar con mi, e tutt quel ch' a jò l' è tò;
32. L' jera ben giust però d' far goz-zoviglia, e d' far ghirigagna, perchè st' tò fradèl l' iera mort, e l' è arsuscità; l' iera pers, e a 'l s' è truvà.

Conte cav. FRANCESCO AVANTI,
colonnello in pensione.

DIALETTO COMACCHENSE.

11. Un òm aveva du fiù ;
12. D' questì el più piccul diss a sue pader : Papà, dem le mie purziòn che m' tocca. E 'l pader fé la divisiòn tra lur d' la sue roba.
13. Passà püec giòrn, el più pzinin miss assièm quel ch' l' avèva, e el parti per un paes luntàn, dov' el disipè el sue in donn.
14. E quand el n' avè più niént, e vins una gran carestie, cmínsipiè a fàreg sentir le miserie.
15. Allora l' andè, e 'l s' miss el servizi d' un d' chel paes, che 'l mandè in t' una sue campagne a dèr da magnèr ai porc.
16. E mènter l' era là, l' avrie pur viu magnèr d' ch'il scors, ch' magnàva i porc; ma e n' jere ensùn gh' in dèssen.
17. Cnu in lu, el diss: Quant servitür e jerain cà d' mie pader, ch' avèven del pan in abundanza, e mi e son chi che müer d' fam!
18. E m' muvrò, anderò de mie pader, e egh' dirò: Papà, e jò pcà contre el siel e contre d' vu;
19. E n' son degn d' èsser ciamà vòster fiòl; fèm com' un di vòster servitür.
20. Pue el s' tols su, e el vins de sue pader. Quand l' era ancor luntàn, el pader el vist, e moss da compassiòn, el gh' cors incòntre, el gh' saltè al col, e l' el basè.
21. El fiòl e gh' diss: Papà, e jò pcà contr' el siél, e contre d' vu; e n' mèrit d' èsser ciamà vòster fiòl.
22. Allór el pader diss ai sue servitür: Sùbit purtèi el sue àbit, e vstii; mettigh el sue anèl in dide, e il sue scarpe in pie;
23. Pue condusi un vidèl grass, mazzàl, magnèmel, e sten allègher;
24. Perchè stel mie fiòl l' era mort, e l' è ersuscità; el aveva pers, e l' ò trovà; e i cminzè a far feste.
25. Ere mo in tel camp el fiòl più grand, e mènter el gniva a cà, e el s' evzinava, el senti a sunèr e a ballèr.
26. El clamè un di servitür, e 'l gh' dmandè cosa l' era.
27. E stu rispòs: Sue fradèl ch' era vgnù, e che sue pader aveva mazzà un vidèl grass, perchè el l' aveva avù salv.
28. Sta cosa el fè muntèr in còlera, e en vleva più endèr in cà; ma sue pader essènd gnu fùere, l' el preghè.
29. E 'l fiòl e gh' rispòs: Ecc dop tant' ann che v' serv, e che n' v' ò mai dsudbi in quel ch' m' avi cmandà, en m' avi mai dà un cavrèt per stèr in allegrie coi mie amig;
30. Ma sùbit che stel vòster fiòl, ch' à consumà quel che ghe avi dà cun dil donn, l' è gnù, avi mazzà un grass vidèl.
31. Ma el pader e gh' diss: Fiòl, ti t' è sèmpèr cun mi, e quel ch' ò l' è tue;
32. Ma bsugnava fèr feste, e stèr allègher, che stel tue fradèl l' era mort, e l' è ersuscità; l' era pers, e el avèn trovà.

N. N.

DIALETTO MIRANDOLESE.

11. Un zert om l'aviva du fió;
12. Al piú piccul diss a sò padr: Papà, dam dia vostra robba la part eh'am' vèn; e lu al divís la sò sustansa tra i du fió.
13. Da li a poc di, al fiól piccul, fatt fagótt, l'andò via luntàn luntàn, e al consumò tutt in stravizzi.
14. E quand an n' avi piú un sòld, a s' fè sintir la fam in cal paés, in cunseguenza d' una carestia, e acci al puvrètt prinzipiò a védar ch' a gh' mancava al nezessari.
15. Al s' tols d' li, e al s' arcmandò a un zittadin d' cal sit; e quest al miss in campagna per guardiàn di porc.
16. A gh' vgniva voja infinna d' impirs la panza d' chil glandí ch' magnàvan i porc; ma a n' gh' era aniùn gh' in dass.
17. Vist donca la matéria ch' l' aveva fatt, al diss: Quant sarvitór in cà d' mè padr i àn dal pan in abundanza, e mi a mór chi d' fam!
18. A m' turò su, e a turnarò da mè padr, e a gh' dirò: Papà, a jò mancà e vers al zél e vers d' vu;
19. A n' a m' mèrit piú d' èssar ciama par vòstar fiól; tgnim invéz cum un di vòstar sarvitór.
20. E, alvànds su, l'andò dritt fil da sò padr. E quand al gh' era anc luntàn un poc, al padr el vist, al s' moss a compassión, al gh' cors' in contra, e al gh' buttò i brazz al coll, e al la basò.
21. E so fiól al gh' diss: Papà, a jò mancà vers al zél e vers de vu; a n' son piú degn d' èssar ciama vòstar fiól.
22. E sò padr cmandò al sarvitór: Prest, tirà forra la piú bella vèsta, e giustàgta adòss, mtig l' anèl in di, e il scarpì ai pè.
23. E andà a tor dalla stalla al vdèl piú grass, e mazzàl, e ch' a s' magna e ch' a s' staga allégar;
24. Parchè st' mè fiól l'era mort, e l'è turnà al mond; al s'era pers, e al s' è trovà. E i prinzipiòn al dèsnàr e gli alegrezzi.
25. El fiól piú grand l'era in campagna, e in t' al dar volta, e quand al fu avsin a cà, al sintì a cantàr e a sunàr.
26. Al ciamò un di sarvitór, e al dmandò cuss' era mo sta cossa.
27. E quest al gh' arspòs: L'è turnà vòstar fradèl, e vòstar padr l' à fatt mazzàr un vdèl grass par la cunsulaziòn d' avèral vist san e salv.
28. Ma al fradèl grand a gh' vens la stizza, e a n' a vliva brisa intràr in cà. Al padr donca vens forra lu, e al la prinzipiò a pregàr.
29. Ma quel tgniva diti: L'è tant' ann ch' a v' serv, e a n' v' ò mai dsubdi; ma vu a n' m' avi mai dà gnanc un cavrètt da psèrmal gudèr in cumpagnia di mè amig.
30. Però dop eh' è turnà st' àltar vòstar fiól, ch' l' à consumà tutt al sò cun dil donni d' cattiva vitta, a i avi mazzà par lu al vdèl piú grass.
31. Sò padr gh' diss: Vu, al mè fiól, a si sèmpar con mi, e tutt quel ch' a jò l' è vòstar.
32. Ma l' era giust d' gudèr, e far digli allegrezzi, parchè vòstar fradèl l'era mort, e l' è arsuscità; al s' era pers, e al s' è turnà a trovàr.

DOTT. CARLO CIARDI.

DIALETTO MANTOVANO

11. On òm al gh'aveva dū fiōi;
 12. El piū zóvan d'lor l'è dīt a so pàdar: Papà, dam cia part de patrimoni ch'am' toca; e lū al g'è divis la roba.
 13. E dop pochi giòran, mūcià sū tūt, el fiōi pī zóvan l'è andà in t'na terra lontana, e là l'è strūscià la sò sostanza, vivènd da lüssürfios.
 14. E dop c' l'è vū consūmà tūt, è gnū in quel sīt na gran carastia, e lū stess l'è prinsipià a avèr de bisògn.
 15. E l'è andà, e 'l s'è miss a servir on sittadin de cia terra, ch'el l'è mandà in t'la so campagna, perchè'l condūsèss föra i porzèl.
 16. E l'avria volū impiniras la pansa cole giande che manglava i porch; ma nissün g'an dava.
 17. Allora, tornand in lū stess, l'è dīt: quantl servitör in casa d' mè pàdar i g'è del pan in abundansa, e mi chi a mōri d' fam!
 18. A m' farò spirit, e andarò da me pàdar, e a gh' dirò: Papà, ò ofés al Signór e ti;
 19. Za n' son piū degn d' èssar ciama tò fiōi; tom come on tò servitör.
 20. E al s'è tolt sū, e l'è andà vers sò pàdar. Quand l'era ancora lontàn sò pàdar el l'è vist, el s'è moss a compassión, e corèndagh' incontra, el s'gh'è dūtà a brazza col, e el l'è basà.
 21. E 'l fiōi el g'è dīt: Papà, ò ofés al Signór e ti; zà n' son piū degn d' èssar ciama tò fiōi.

22. Ma 'l pàdar l'è dīt ai sò servitör: Prest, portègh chi la piū bela vesta e vestil, metigh l'anèl in dīt e le scarpe af pè;
 23. E menè chi on vedèl ingrassà, e mazzèl, e magnèmal, e stém alégar;
 24. Parchè sto mé fiōi l'era mort e l'è resüssità, l'era pers e l'è stà trovà; e i s'è miss a magnàr.
 25. Intant so fiōl piū vèt l'era in t'i camp, e quand l'è tornà e l'è stà darènt a casa, l'è senti ch'i sonava e i cantava.
 26. E l'è ciama 'n servitör, e l'g'è domanda coss'era cia roba.
 27. E quest el g'è dīt: È rivà tò fradèl, e tò pàdar l'è mazzà 'n vdèl grass, parchè l'è tornà san e salv.
 28. L'è andà sūbit in còlera, e nol voleva andàr dèntar; sò pàdar donca l'è vgnū föra, e l'è cominzà a preda g'aral.
 29. Ma quel, rispondèndagh, l'è dīt a sò pàdar: Ecco tanti anni che t' servì, e a n'ò mai trascürà i tò órdin, e n' a t' m' è mai dat on cavrèt da magnàr coi mè amich;
 30. Ma sūbit rivà sto tò fiōi, che l'è strūscià tūt el sò cèn die squaldrine, te gh'è fat copàr on vdèl ingrassà.
 31. Ma quel el g'è dīt: Fiōi, ti t'è sèmpar con mi, e tāt el mè l'è tò;
 32. Ma l'era ben giüst magnàr e star alégar, parchè sto tò fradèl l'era mort e l'è resüssità, l'era pers e l'è stà trovà.

AVV. PUERRARI.

DIALETTO PARMIGIANO.

11. Un òm gh'avi du fiò;
12. E 'l pu zóven d' l'òr el dziss a sò pader: Pàpà, dām la pāta ch' m' vèn; e 'l pader al ghe spārti la roba tra d' lur.
13. Poc giören dop, el pu zóven el fè fagòtt e 'l s' tòss su e l' andì in t' un paèis lontān, dova el consumi tutt col ch' el gh'āva in bagordì.
14. E dop ch' l' avì dā fèin a tutt, a vèns una gran carestia in col paèis; e lu el cminzi a trovārs in bsògn.
15. El s' n' andì, e 'l s' miss a servir un zitadèin d' col sit, ch' al la mandì in t' na so possiùn a fār pa-sclār i gozèin.
16. E l' arè vu vōja d' limpìrs la pānza dil glāndi, ch' magnāva i an-māi; e nissōn gh' in dāva.
17. Tornā in se stèss, el dziss: Quant servitùr in cā d' mè pader s' bütten adré el pān, e mi a son chi c'ra mōr d' fam!
18. A m' ālvarò su, e andarò da me pader, e a gh' dirò: Pàpà, a jò fatt pcā contra al zél e contra d' vu;
19. A n' son pu dègn d' èsser ciamā vòster fiòl; tolim per vón di vòster servitùr.
20. E toliènds su al vèns da so pader. Mentr l' era ancora lontān, sò pader el l' à vist, e al s' moss a compassiōn, e corèndgh' incontra, el s' gh' butti con i brazz al còli, e 'l la basi.
21. El fiòl el ghe dziss: Pàpà, a jò offèis al zél, e a v'ò offèis vu; a n' son pu dègn d' èsser ciamā vòster fiòl.
22. Allura el pader al dziss al sò
- servitùr: Portā chi sùbit el pu bel visti, e vistil, e mtig l' anèl in did, e i scārp ai pè;
23. E condusi chi al vitèll pu grass, e ammazzāi, e magnāma allegramènt:
24. Perché st' mè fiòl era mort, e l' è arsussitā; l' era pers, e 'l s' è trovā; e i s' missen a magnār allegramènt.
25. A gh' era mò ai sò fiòl pu grand in t' i cāmp, e in tel tornār, quānd el fu vsen a la cā, al sintì a sonā e a cantār;
26. E 'l clami vón di servitùr, e 'l ghe dmandì cos' era chil così.
27. El servitùr al gh' rispondì: Vòster fradèl l' è tornā a cā, e vòster pader l' à fatt mazzār al vitèll ingrassā, perchè l' è tornā san e sāv.
28. Alura a gh' vèns la stizza e 'l ne vreve pu intrār in cā; donca sò pader, gnènd fora lu, al la cminzi a pergār.
29. Ma lu, per risposta, al gh' dziss a sò pader: Guardā: l' è tant āgn ch' a v' serv, senza māl dsobdirv, e vu a n' m' i māl donā un cravètt da goder con i mè amig;
30. E dop che st' āter vòster fiòl, ch' à consumā tutt al sò con dil doni d' mònd, l' è tornā a cā, a j' avì mazzā per lu al vitèll ingrassā.
31. Ma lu al gh' rispòs: Fiòl mè, ti t' è sèmpè stā mèg, e tutt col ch' jò l' è to;
32. Ma bisognāva magnār allegramènt, perchè st' to fradèl era mort, e l' è arsussitā; l' era pers, e 'l s' è trovā.

DIALETTO BORGO-TARESE.

11. Un omo u gh'ava dü fĵö; metiglio adosso; metighe l'anelo, e le
 12. E u pŭ zóven u diss' a só pâr; scarp;
 O pà, dèm la part che m' pertoca; 13. E piè ar vdelo pŭ grasso, e maz-
 e só pâr u fé le part. zèlo, e mangiómlo, e stóma alegri;
 15. E da lì a pochi di 'l pŭ zóven 24. Perchè sto me m' fĵö l'era morto,
 u piè sŭ la part sogga, u andè lontàn, o l'è resŭssità; u s'era perso e u s'è
 e là u la sconsumè tŭta malamént. trovã. E i scomenzèni a gòdesla a tà-
 14. E dop ch' u l' avi sconsumã tŭ- vola.
 to, in t' colo lógo gh'è vgni la cale- 25. Ma ar fĵö pŭ vecio l'era in cam-
 stria; e lŭ u scommenzè a pati de fam. pãnia, e quand u vens, e u s' acostè
 a cà, u senti i son e i cantí.
 15. E u s'è misse in cà d' un siór 26. E u ciamè jòn di servitori, e u
 de col pajése, ch' u ar mandè in cam- ghe disse: E coss' i fan ?
 pãnia a scòde i porchi.
 16. E u gh' vgniva volja d' impisse 27. E cósto u ghe disse: L' è vgni
 la pansa cole jande ch' manjav' i por- vostro fradèlo, e vostro pâr l' à fato
 chi; ma ne gh' in dava gnissŭn. mazzã un vdelo grasso, perchè u l' è
 rivã san e salvo.
 17. Ma pó, essèndose misso a pin- 28. Gh'è vgni stizza, e ar ne vo-
 sã, u disse: Quanti servitori in cà de reva andã in cà. Ma vgni fōra só pâr,
 me pâr i mánjan dar pan quant i n' an e u l' à scomenzã a pregã, ch' u vgnis-
 volja; e mi chi mōro de fam! se drento.
 18. Starò sŭ, e audrò da me pâr, 29. Ma lŭ u gh' respondi a só pâr:
 e ghe dirò: O pà, ò fato mà contro Mi l' è da tant ani che ve servo, e ò
 ar Signór e contro vŭ; sempre fato tŭto colo che m' avi dito,
 e ne m' avi mal dato gnanca un cra-
 19. E mi n' mèrito pŭ d' esse cia- vèto da god col mè amighi.
 mã per vostro fĵö; tratème com' un
 vostro famijo.
 20. E allora u stè sŭ, e l' andè da 30. M' adesso ch' l' è vgni me fra-
 só pâr. L' era anca lontàn, che só pâr dèlo, ch' l' à sconsumã tŭto con le pŭ-
 u ar viste; e u s' è movi a compasción, tanne, i avi mazzã per lŭ ar vdèlo pŭ
 e u gh' andè incontro, u ghe saltè ar bon.
 col, e u ar basè.
 31. Ma lŭ u gh' respondi: tŭ, o me
 31. E ar fĵö u ghe disse: O pà, mi fĵö, tŭ t' è stã sempr con mi; e tŭto
 ò fato pecã contro ar Signór e contro collo che gh' ò l' è ar tò;
 vŭ; mi n' mèrito pŭ d' esse ciamã per 32. Bsognava ben che stàssem ale-
 vostro fĵö. gri incò, che tò fradèlo ch' l' era morto
 32. Ma só pâr u disse al servitori: l' è resŭssità; u s' era perso, e u s' è
 Fè sito, portè chi ar vestì pŭ belo, e trovã.

LAZZARO CORNAZZANI,

con approv. di parecchi studiosi di Borgotaro.

DIALETTO PIACENTINO.

11. Un òm al gh'ava dü fiö ;
 12. E 'l pō giòvan al diss a só pādar: Papā, dēm la proziòn di me bèin ch'a m' tócan; e 'l pādar al ga fé la pārt a tütt dü.
 13. E dā lé a poc dé àl pō giòvan, miss insòm tütt al so, al s' n'andé via in d'un pais lontàn, e lamò al dsupé tütt al so in stravizzi.
 14. E dop d'avil cònsümā tütt, vèins una gran calastria in d' còl pais, e lū al prinsipié a trovās in sia sūtta.
 15. E l'andé, e 'l s' à miss con vòin a d' còl pais, eh' al la mandé in d'una so campāgna a mnā fōra i animāi.
 16. E lū l'ariss vorì lèimpas la pan-sa dll giänd ch' mangiāvan i grèin; ma nsòin gh' in dāva.
 17. Finalmèint, mtènd zā testa, al diss: Quanta sarvitòr in cà d' mé pādar i gh'àn dal pān da trassn adré, e mé son ché ch' a mōr ad' fām!
 18. Ma mé a m' todrò sūsa, e andrò da mé pādar, e gh' dirò: Papā, mé vòd ch' a jò falā contra Dio, e dnānz a vō;
 19. Mé zā a n' son pō degn d' fèss ciāmā vos fiö; tgnim cmé vòin di vòstar sarvitòr.
 20. E 'l s' toss sō, e 'l vèins da só pādar; e l'era ancamò da lontàn, che só pādar el l' à vist, e 'l s' à gomi, el gh' à cors incontra, e 'l ga tré i brass al col e 'l la basé.
 21. E 'l fiö al ga diss: Papā, a jò falā incontra al Signór e incontr' ad vō; e n' son pō degn d' ièss ciāmā vos fiö.
 22. Ma al pādar al diss ai sarvitòr: Svèlti, tiré fōra al visti pū bèl e mūgai sō, e dèg l' anèl in man, e mtig il scārp in pé;
 23. E todì un vidèl grass e mazzèl. eh' a vòl ch' mangiòm e ch' fóm altoitè.
 24. Parché al mé fiö ch' l'era mort, l' è risüssitā; n' a s' sava dōv' al fss. e l' s' è trovā; e i prinsipièn a sganassā.
 25. Ma al fiö pō grand l' era pr i camp; e cm' al vèins indré, quand al fé aränd a cà, al sinti ch' i sonāvan e i cantāvan.
 26. E 'l clamé vòin di só om, e 'l ga dmandé coss l' era.
 27. E còst al ga rispondé; ch' era gni sō fradèl, e só pādar l'ava mazzā un vidèl grass, parché al fiö l' era tornā a cà san e sàlav.
 28. E lū al vèins nēc, e 'l n' a vri-va pō andā in cà; e 'l pādar donca al gni fōra lū, e 'l eminsé a imbonil.
 29. Ma al fiö al rispondé a só pādar: Tòl; l' è tant an ch' a v' sèrav, e ch' a fag tütt a vòstar mōd, e n' m' i māl dat gnan un cravòt, tant ch' a podiss gòdal col mé compāgn.
 30. Ma pena ch' è gni st vòstar fiö ché, ch' al s' è mangiā tütt al sò còn dil varān, i bèin mazzā par lū un vidèl grass.
 31. Ma al pādar al ga diss: Al me fiö, té ta sté sèlmpar cón mé, e còl ch' è mé l' è anca to;
 32. Donca l'era bèin d' giüst, ch' fssam festa e stāssm alégar, parché st' lo fradèl ch' l'era mort, l' è risüssitā, al s'era pers, e 'l s' è catā.

DIALETTO BOBBIESE.

11. Un òm u gh'aviva dū fiō;
 12. Al pū glūvan d' lur l' à dit a so pādār: Papà, dem la part di ben ch' a m' tocca; e lū u gh' à sparti la sostanza.
 13. Da li a pochi di, miss tūtt in-sèm, al fiō minūr u s' n' è andāt an l' un pais luntàn, e l' à consumā tūtt al fat sò in bagùrd.
 14. E cmà l' è stat nett dal tūtt, u gh' è vnū na gran caristia in t' quel pais, e a lū u gh' è emensā a mancā al necessari.
 15. E l' è andāt, e u s' è miss con un paisān d' quel pais, ch' u l' à mandā a la sò campagna apriss al pursē.
 16. E u desiderava d' impiñiss la panza die glande ch' i mangiāvan i gugnēn; ma nsūn gh' in dava.
 17. Intānt u dsiva da pār lū: Quantl servitūr in cà d' mè pādār i gh' àn dal pan in abondanza; e mi chi a mōr d' fam!
 18. A m' alvrō sū, e andarō da me pādār. e a gh' dirō: Papà, mi ò pcā contr' al ciēl e contra d' vū;
 19. Mi a n' son pū dāgn d' esse ciama vōstār fiō; trattēm cmē un di vōstār servitūr.
 20. E, l'vā sū, l' è andāt da so pādār; e quand lū l' era ancūr da lontan, so pādār u l' à travist, u n' à senti pietà, u gh' è curs in contra, u gh' à campā i brass al col, e u l' à basā.
 21. E al fiō u gh' à dit: Papà, mi ò pcā contr' al ciēl e contra d' vū; e a n' son tost pū dāgn d' esse ciama vōstār fiō.
 22. E al pādār l' à dit al so servi-
- tūr: Präst, lirè fōra ia vesta pū preziosa, e mtigla adōs; mtigh in did l' anēl, e i stivalēn an t' i pē.
 23. E mnē al vidēl al pū grass, massēl, ch' u s' mangia e ch' u se staga allēgār.
 24. Parchè st' me fiō l' era mort, e l' è risüssitā; u s' era perdū, e u s' è trovā. E i àn prinsipiā a dagh drenta allegramēt.
 25. Ma al prim fiō l' era in campagna, e turnanda, e avsinādas a cà, l' à senti i concērt e i bal;
 26. E l' à ciamā un di servitūr, e u l' à interugā cossa l' era.
 27. E cul-là u gh' à rispōst: L' è turnā to fradēl, e to pār l' à amassā un vidēl grass, parchè u gh' è turnā san.
 28. E lū l' è andāt in colra, e u n' vuriva gnanca andā drenta; e donca al pādār l' è surti fōra, e l' à prinsipiā a pregāl.
 29. Ma cul-là l' à rispōst e dit a so pādār: I son già tanti an che mi a t' serv, e a n' ò mal mancā a usūn di tò cmand, e a n' te m' è mal dat un cravatt da gōdmal con i mè amis;
 30. Ma dop ch' l' è vnū sto to fiō, ch' l' à smangiazà tūtt al sò con don d' mala vita, t' è amazzā al vidēl al pū grass.
 31. Ma al pādār u gh' à dit: O fiō, ti t' è sempār con mi, e tūtt quel ch' è mè è to;
 32. Ma l' era giüst d' fā na tavulada e d' stā aleggār, parchè st' to fradēl l' era mort, e l' è risüssitā; u s' era perdū, e u s' è trovā.

Canònico GIACINTO PEZZI.

DIALETTO BRONESE.

11. Un òm al gh'aviva dū fiō;
 12. E al secònd l'à dit a so padr: O pà, dem la part dia roba ch'a m'tocca; e lū al gh'è sparti intrà lor la so sostanza.
 13. E da li a poc di, avènd miss tutt coss assema, al fiō dardè al s' n'è andàt in pais lontàn, e là l'è consūmà tutt al fatt so a bagurdà.
 14. E quand al gh'è avū pū gnént, in col pais a gh'è stat ūna gran caristia, e l'è cominsà a mancà d' tutt al necessari.
 15. E l'è andài, e 'l s'è miss giò aprèss d' vùn di abitànt ad' cul pais, ch' al l'è mandà a ūna sò pussiòn a cūrà i gugnō.
 16. E al sarcava de cavàss la fam col giand ch' mangiàvan i gugnō; e nsūn a gni dava.
 17. Ma pō pensànd a la so situaziòn, al s'è miss a dì: Quanti servitùr in cà d' mè padr i gh'àn dal pan a brass, e mō chi crep ad la fam!
 18. Saltarò sū, andarò a cà d' mè padr, e gh' dirò: O pà, ò fat di peà contra dal Signór e incontra d' vu;
 19. Ah! ch'a son pū degn ad vess ciamà vos fiō; trattém tarequàt vùn di vos servitùr.
 20. E, saltànd sū, al s'è portà da so padr; e in col mentr ch' l'era ancor lontàn, so padr al l'è sgosì, al s'è miss a compassiòn, el gh'è andàt incontra, e, tràndagh i brass al coll, al l'è basà.
 21. El fiō al gh'è dit: O pà, gh'ò fat di maneamént contra dal Signór e contra ad vu; son piū degn ad vess ciamà vos fiō.
22. E alora sūbit al padr l'è comandà ai servitùr: Prest, lirè a man al pū bel vestid, e metigal adòss, e mattègh in did l'anè e i scarp al pè.
 23. Mnè chi al vidèl grass e massèl, e ch' a s' mangia e ch' s' a staga in gran ligria;
 24. Parché stu mè fiō l'era mort, e adèss l'è arsüssità; l'era pers, e al s' è trovà. E i àn cominsà a mangia e bev.
 25. Intànt al prim fiō l'era in campagna, e, tornanda per vnissn' a cà, l'è senti a sonà e ballà.
 26. E l'è ciamà a vùn di sò servitùr, csa l'era sto bordèl.
 27. E lū al gh'è rispòst: È arrivà sò fradè, e sò pàdar l'è fai massà ūn vidèl grass, parché a 'l l'è tornà a ved san e salv.
 28. E lū sūbet l'è andài in coldra, e 'l voriva pū andà in cà; el pàdar l'è gnū fōra, e l'è cominsà a pregàl.
 29. Ma lū l'è rispòst, e l'è dit a sò pàdar: I èn giamò tantì àn che mi a t' serv, e n'ò mai mancà d'obdi al tò comand; e mai ūna volta a t' m'è dal ūn cravén da podì god col mè amis.
 30. Ma dop ch'è vnū a cà stò to fiō ch' l'è consumà tutt al fatt sò con di vaccàss ad donn d' mala vita, t'è amassà al vidèl grass.
 31. Ma al pàdar al gh'è dit: O al mè fiō, ti t'è sèmpar con mi, e tutt quel a ch' gh'ò l'è tò.
 32. Ma l'era giüst da stà allègr e fà festa, parché stò tò fradè l'era mort, e l'è arvistà; l'era pers, e al s'è trovà.

N. N.

DIALETTO VALENZANO.

11. In òm a l'ava dòi fió ;
 12. E 'l pù giovo d' lór a l' à diè ãl parl : O papà, demí la part dla ròba ch'a m' partocca; e lù a j'à sparti.
 13. E dopo pochì di ãl fió pù giovo, catà sù tüt-còss, a l'è andàc ãn t' in pais lontàn, e l' à trà via ãl fat sò, vivènda dla pù bela.
 14. E dopo che lù a l'aviva daè fònd a tütt, a j'è vnù inna gran carista an t' cul pais, e lù l' à cminzi pià a stantà.
 15. E a l'è andàc da jün d' cul log, ch' à l' à miss a fóra a mnà ãn pastür a l' pursè.
 16. E lù a l'avrèssa vulù podéis àmpi la pansa con al giàndull ch'a l' mangiavu l' pursè; ma 'nsün gh' n' in dava.
 17. Pensanda pó ben a lù, a l' à diè: Quanti servitùr a cà d' mè parl a j' ãn del pàn a saulasi, e mi csi-chì a mor dia fam!
 18. Sù: andrò da mè parl, e a j' dirò: Papà, a j' ò mancà contr' al Signór e contr' a voi;
 19. Za n' mèrit pù ch' a m' digghi vòster fió; pièm cmè s' a fùissa jün di vostr' òm.
 20. E diré a l'è andàt da sò pàder. L'era ancora lontàn che sò parl a l' à vüst, e l' n' à avù compassión, e curindli àncontra, a l' à brassà sù, e a l' à basà.
 21. E 'l fió a j' à diè: Papà, a j' ò mancà contr' ãl Signór e contr' a voi; za n' mèrit pù ch' a m' digghi vòster fió.
 22. Anlora ãl parl a l' à diè al ser-
- vitùr: D' lóng, portèt ch' ãl pù bel vesti, e buttèlli adòss; dèi l' anèl ãn t' ãl sò man, e buttèl l' ãl scarpì ãn t' l' sò pè.
 23. E mnè ch' in boccin bel grass, e massèl, ch' a mangrumma, e s' la gudrumma.
 24. Parchè ist mè fió l'era mort, e a l'è resüssità; a l'era pers, e a l'è stat trovà. E a j' ãn cmensà a stà alégher.
 25. Antànt ãl prim fió a l'era a fóra, e vninda, arrivà vsin a cà, a l' à santi 'l son e 'l bal;
 26. E l' à cercà in di servitùr, e ã j' à clamà, csa j' ero stí robì.
 27. Ist a j' à diè: Sò fradè a l' è turnà a cà, e ãl sò papà a l' à massà ãl boccin grass, parchè al l' à vdü san e salv.
 28. A l' n' à avù disgüst, e ãl voliva gnanca antrà; ma ãl sò papà, sortìnda fóra, l' à cminzi pià a pregàll.
 29. E lù, rispondinda, a l' à diè a sò parl: A l' è zamò tanè anl che mi a v' serv, ch' n' ã j' ò mal mancà al vostr' ordu, e voi n' mi éi mai daè gnanca in bèc da gudèiml col mè amis.
 30. Ma dopo ch' vòster fió ist, ch' l' à manglà tüt-coss con del scarusi, a l' è turnà, voi a l' éi trattà col pù bel boccin.
 31. Ma lù a j' à diè: O 'l mè fió, ti a t' è sèmpè con mi, e tüt cul ch' a l' è mè a l' è tò.
 32. Ma bsognava gudèisla e stà alégher adèss, parchè ist tò fradè ch' l' era mort, a l' è resüssità; e ch' s' era perdü, a l' è stat trovà.

CONTE LORENZO DE CARDENAS.

DIALETTO PAVESE.

11. Gh'era ona volta on òm, ch'äl gh'iva dü flö;
12. E'l minör l'à dît a sò pädär: Papà, ch'äl mäs daga quäl ch'äm toca d'me part; e lü l'à spartì la sostänza intrà i dü flö.
13. E dä li a poch di, dopo avè fat sù fägòt, äi minör l'è 'ndàt pr'äl mond in l'on pais lontän, e là l'à trat via tütcöss in l'i vizj.
14. E dop che l'à 'vü trasà 'l fat sò, in quäl pais-là gh'è gnü la calestria, e lü l'à cminsiä a 'vè da bsogn.
15. E l'è 'ndàt a stä con vöi dä quäl sit-là, ch'äl l'à mändà aföra a pascölà i porzè;
16. E l'avaräv mangiä i lüei che mangiava i porzè; ma gh'era 'nsöi ch'ä gh' nin dass.
17. Alora l'à vèrt i oö, e l'à dît: Quänti salariä in cà d'mè pädar g'an däl pän da trà via e mèi ch' insichi mörì dia fam!
18. Piarò sù, e 'ndarò da mè pädär, e gh' dirò: Papà, ò pecà vers el siél e vers lü;
19. Adèss son nänca pü degn dä vess clamà so flö; ch'äl mä trata comè vöi di sò salariä.
20. E l'à piä sù, e l'è 'ndàt da sò pädär; e sò pädär äi l'à vist da lontän via, äi g'à vü compassioni, e gnändägh' incontra äi g'à trat i braz al cöl e 'l l'à basà sù.
21. E 'l flö l' g'à dît: Papà, ò pecà vers el siél, e vers lü; adèss son nänca pü degn dä vess clamà sò flö;
22. Ma 'l pädär l'à dît ai sò sàrvitör: Portè chi sübt äi vistid äd grän gala, e mäti ghel sù, e mäti ghel l'anèl in dît, e catzè mäl sù bèi;
23. E mnè sù an vidèl ingrassà, e mazzèl e mängiöma, e fòm baldöria;
24. Pärchè stè mè flö chi l'era mort e l'è risüssità, l'era pèrs e l'è stat trovà; e i s'èn miss a far baldöria.
25. Äi flö magiör intänt l'era in campagna, e tornänd indrè, quand l'è vü stat arèint a cà, l'à sinti a sonà e cantà.
26. E l'à clamà vöi di sèrvitör, e 'l g'à domandà, cs' äi vorèss di quäl bacän.
27. E lü l'à dît: È tornà so fradèl, e 'l so papà l'à fat mazzà on vidèl ingrassà pr'avèl ricüperà sän e sàläv.
28. E lü gh'è saltà la mosca al nas, e 'l voriva nò 'ndà 'n cà; donca sò pädär l'è gnü föra, e 'l s'è miss a clamèl.
29. Ma lü l'à rispòst à sò pädär: Ecco, l'è chi tanti an ch'äl servi e ò mai trasgredi on sò comand, e 'l m'à nänca mai dat on cravéi da god coi mè amis;
30. Ma apena ch'è tornà sto sò flö chi, c' l'à consümà tütcöss adrè ai tarabacol, l'à fat mazzà on vidèl ingrassà.
31. Ma lü 'l gh'à dît: o 'l mè flö, bëi pär ti l'sè sèmpär con mèi, e quäl ch'è mè è tò;
32. Ma bsognava sbaciäla e stä akègär, pärchè tò fradèl l'era mort, e l'è risüssità, l'era pèrs, e l'è stat trovà.

Prof. SIRO CARATTI.